

העם

„ובחרת בטוב“

העתונים היו מדולדלים, כנאה לעתונים במדינה אשר ראשיה אינם מחמיצים כל הזדמנות כדי להביע זלזול פומבי בתפקיד עתונותה. אולם הידיעות שנדחסו לתוך שני העמודים הרגילים היו מרעישות.

שוב נזכרו מליון ושבע מאות אלף אזרחי המדינה כי חיים הם באי קטן, אשר גלי המי הפכה המרחבת מכים בה מכל עבר. 365 ק"מ מפרידים בקו האוויר בין חיפה ואילת. 290 ק"מ מפרידים בין תל-אביב ואיסמעילייה. ליה. אולם היה נדמה כי הקירבה אינה רק גיאוגראפית. גם חזיונות אחרים היו דומים: באיסמעילייה טיילו „כלניות“ אדומי-כוכמתה ברחובות העוברים, כשאלפי צעירים, משכי לים ונבזרים, שהרימו לפני שנים על נס את אליהו חכים ואליהו בית-צורי, מחקים עתה את מעשיהם בממדים שהיו בלתי-אפשריים בארץ-ישראל. אותה שעה זיעזעה מהפכת-חצר חדשה (ראה במרחב) את המרחב ועווע נוסף, העידה על הפחד הגובר והולך בקרב הנוספים והפאודלים מפני גלי ההתקוממות העממית.

רק מעטים מאר במדינת ישראל הבינו את קירבת המאורעות במצרים להפכה שהולידה את עצמאות ישראל. רבים מבין רודפי הכל-ניות ברחובות תל-אביב שמחו לנצחון הכל-ניות ברחובות איסמעילייה, אף שהגיעו להש-תמש בהזדמנות זו כדי לתקוע (בעזרת הב-ריטים) שברייה בגב המצרים הלוחמים. בעירבוביה זו של מחשבות מבולבלות נש-מע קול אחד, שעורר למחשבה. האיש שהניח דור של מפקדי עולמי, ביניהם האלושים מכי-המצרים אלון ואביון, קרא לתיחום חדש של מחשבה ורגש. כתב זיכרון שדה:

אמנם אנו במצב מלחמה עם מצרים, ואי-נגו במצב מלחמה עם בריטניה. בכפפות משי מהלך עתה בינינו לא מושל בריטי, אלא איהו באי-כח... בריטים בסואץ, הרי זו סכ-נת-תמיד לישראל... מצרים מפשית עשויה להיות בעלת-מדינתנו. המצפון הציוני-הסור-ציאליסטי אומר לי: ובחרת בטוב. טוב לנו — מה שטוב לסובב אותנו.

גרעין עמית

זכות הבכורה אבדה?

שני צעירים וצעירה נכנסו לחדר במרכז התיקאי, אמרו „שלום!“ לאיש בעל שערות השבכה שחיך לעומתם, לא מצאו כסאות לעצמם, נשארו עומדים וישבו לבסוף על חצאי-כסאות. תוך 20 הדקות הבאות שמע אברהם הרצפלי, האבא של ההתישבות העב-רית, את תכניתו של העובר האחרון שלה — 83 הצעירים והצעירות הבלתי-מאורגנים שהחליטו להקים גרעין בלתי-מפלגתי ובלתי-תלוי.

הרצפלי לא נודעוץ מן הרעיון, הבטיח את עזרתו הרבה ביותר, הסכים להופיע לפני הגרעין ביום העיון הקרוב שלו, להסביר לו את בעיותיה. הבעיה העיקרית: כיצד יכול גרעין להתפתח ולהתחנך מבלי שיעמוד מא-חוריו כוח מפלגתי מאורגן.

לכסוף התפתח דיון על הצורך בתחבורה ליום העיון. אחר כמה דקות נתברר שהיתה אי-הבנה קטנה: הצעירים שבו שעליהם לדאוג לתחבורת הרצפלי, והרצפלי חשב שעי-ליו לדאוג לתחבורת הצעירים.

בעיתו של פטאלין. כמה שעות לפני כן התכנסו 15 צעירים בחיפה, יסדו את התא החיפאי של הגרעין. בלשו בפגישה ארבעה צעירים חיפאים, שהקשיבו לעניין. בפיהם הי-תה תלונה: ארבעתם חברי גרעין הצופים בנאות-מרדכי שסרב להגדיר עצמו על בסיס מפלגתי, תובע לעצמו לפיכך את הכבוד להיות הגרעין הבלתי-מפלגתי הראשון במדי-נה, לפני גרעין עמית. 25 חבריו נמצאים בהכשרה בנאות-מרדכי בצפון הרחוק, בקבוץ שגם הוא סרב להגדיר את עצמו אחר הפילוג בקיבוץ המאוחד.

שאל חבר ספקני: מה יעשה הקיבוץ הבל-תי-מפלגתי אם תפרוץ מלחמה בין ברית המו-עצות וארצות-הברית? ענה דובר הגרעין: יש להניח שההיסטוריה תתקדם גם בלי שקי-בוץ זה יביע את דעתו העקרונית על צדקתו או אי-צדקתו של פטאלין. ואת בעיות המדינה הוא מוכן להניח לממשלה הנבחרת, אשר חב-רי הקבוץ ישתתפו, איש איש לפי מצפונו, בבחירתה.

אולם קשה יותר היתה הבעיה השניה, שהיא תקבע את גורל הקבוץ העתידי: גיבוש החברה. הגרעין בנאות-מרדכי מורכב מיוצאי תנועת נוער, שהתחנכו יחד 8 שנים לפני יציאתם להגשמה, הכירו איש את רעהו בה-יותם בני 10. החידוש המהפכני של תכנית עמית אינו רק הגדרתו הבלתי-מפלגתית, אלא נסיונו להקים חברה של אנשים שכבר עברו את שלב ההתבגרות, ולומדים להכיר איש את רעהו בהיותם בני 15, 17 או 18. איש לא הכחיש שחבר קשה ביותר. אולם שקול אחד היה מעודד: צעיר כן 18 המצטרף לגר-עין התישבותי, יש להניח כי יודע הוא בה-כרה ברורה לאן הוא הולך, בה בשעה שתנו-עת-נוער מבובזת לרוב שנים של הדרכה על נערים הנושטים אותה בהתבגרות.

המשק

מחקרים הצריכים עיון

76.000 פועלים שקיבלו עד עתה תוספת מזון של עובדים עבודה גופנית קשה, יקב-לו מעתה את תוספת המזון בצורת ארוחות חמות במפעלים בהם הם מועסקים. ההסבר הרשמי: הפועל המקבל תוספת מזון אינו נהנה ממה בעצמו אלא מתחלק במצריכים עם ילדיו ואשתו. כי העובד עבודה גופנית קשה והזקוק לתוספת קלוריות מבלי שקיב-לה, הולך ונחלש, ופרייון עבודתו יורד.

מנהל חטיבת המזון במשרד המסחר וה-תעשייה, אבינועם הלוי, עיין במחקר המכון האמריקאי להדרכה תזונתית, מצא שהגאות בתאונות העבודה במפעלי תעשייה היא בש-עות הצהרית והבוקר. הפועל, הנאלץ להפ-סיד כמה שעות בנסיעה, אינו מספיק לסעד בבית ולהכין צירה לדרך. כשהתנהגו השטב-חים במפעלי התעשייה, ירד מספר תאונות העבודה בשעות אלה למינימום.

אולם נראה שמנהל חטיבת המזון לא עיין במחקרים אחרים, הקובעים, שסבל או עובד

בנין זקוק ל-6000 קלוריות ליום ומעלה. הוא הקציב לעובדי נמלים, בניין, מפעלי יציקה עד ל-3.300 קלוריות ליום, שהספקתו, לאור מצב המזונות בארץ, מוטלת בספק.

שאלות על דבשות

מעל רצועת חוף יפו והגמל, במרחק צע-דים מעטים ממחסני המשביר המרכזי הגדו-רים שם סחורות, מצרכים ומצוררי-גלם עד לאפס מקום, עמד בית-החרושת לבגדי נשים לזכר שם ועובד. אולמותיו אשר אך לפני ימים

תיימו למחרת כדוגמת מאורעות 1921 ש-נמשכו שלושה ימים, מאורעות 1929, שנשכו שלושה שבועות.

בשנות מלחמת העולם הופסק יבוא מוצרי האופנה ממרכזי החרבים (ברלין ווינה), יצ-רני הארץ רכשו את שוקי מצרים, עיראק, אירן, עבר-הירדן וסוריה. לזכר שיגר מש-לוחים ענקיים, שנשלחו בכמויות כפולות מ-מה שצויין ברשימות היצוא, מתוך כוונה להערים על חוקי ההגבלה המנדטוריים. ה-מפעל בוסס מחדש, הפיק 500 שמלה ליום

יצרן-שמלות צבי אריאז
ללכת אל התופרת

שחלקן הוברח לארצות הערביות על דבשות גמלים.

לאחר כיבוש יפו נפתח בית-החרושת ה-גדול על גבעת חוף יפו, לכלל 120 משפחות, קלט כששים עולים חדשים, שטיפקו את מי-נימום מוצרי לכל. למדינה שהיא אידיאלית לתלבושת עממית (הסיבה: חום הקיץ). אך נתברר להנהלת לזכר, ששיועה, לאחר 20 שנים חלוציות בתעשייה העברית, להצל-חה והתפשטות, ששיטת הקיצוב, המגבילה את כוח הקנייה של הצרכנים מעמידה את סיכויי קיומו של מפעלם על כרעי תרנגולת. בחודש דצמבר קיבל לזכר כאלף מטר בד, שהספיקו בקושי רב ליום עבודה אחד לשב-עים פועלי בית-החרושת ובינואר 1952 נסגר בית-החרושת, פוטר פועלי והשימון אסף את הבית. בתוך אולם מכוונת התפירה המ-אורך ישב פועלי-חיס בודד, בין עשרות המ-כונות, וכדור-אש, חיקן את מעילי-החורף של מנהל בית-החרושת.

הים

„אידק לתוך הים“

„למה לנו לחתום הסכם עם הימאים בכ-לל? שאל איש-מפלגה מפוכח ימים מעטים לפני שהימאים נכנעו לתנאי-הכניעה של ה-הסתדרות, לפני חודש. דעתו של האיש: כל הסכם הוא לטובת הימאים, כי הוא מחזיר להם את הזכות לחזור לאניות. ואילו אם תימשך השביתה לנצח, לא יצטרכו להתזרז-זרז, איש, מלבד המעטים שימצאו חן בעיני הועדה המארגנת.

דעתו של האיש לא נתקבלה, בעיקר בגלל הלחץ המוסרי העצום של דעת הקהל, שהת-גישה במרד הימאים כפי שלא נתגישה מאז קום המדינה. ההסתדרות חתמה על הסכם, אשר סעיף א' שלו אומר: „...מכריזה ההס-תדרות על החזרת כל הימאים לעבודה.“ היתה הרגשה כללית של רוחה, בסחון מוחלט שה-עבר נשכח וכי מעתה יקום מחנה גדול ומרו-צה של ימאים, חתיקים ומתנדבים כאחד, בהנהגת מוסדות שלמדו לקח מן ההתפוצצות הקודמת. ואם שאל מישהו כיצד יחזרו הימ-אים, אחרי שנתקבלו 330 מתנדבים, הרי הי-תה התשובה הרשמית: „מחצית המתנדבים ירד מרצונו, רבע ייפסל מטעמים מקצועיים, הרבע האחרון ייקלט בנקל.“

רוח צוננת מן החוף. חודש אחרי סיום השביתה שוררת בספנות שגאה ומרי-רות כפי שלא היו קיימות אפילו לפני השבי-תה. דעתם המאוחדת של כל הימאים: ההס-כם הופר באופן ציני.

הרוח הצוננת הראשונה עברה מן החוף אל הים כבר למחרת חתימת ההסכם. כי במקום הנוסח המקורי פירסמה ההסתדרות נוסח מתו-קף: „כל הימאים יחזרו לעבודה במידת יכו-ן לתקליטה של האניות.“ כעבור ימים מע-טים התברר כי גם שניו זה לא בא במקרה. הוא פתח קו חוש מצד האחרים מטעם ה-

למנהלי זכר לא ניתן נימוק גלוי, והדבר נראה להם כמגמה חשאית של הממשלה ש-כונתה הרחבת שלטון הפיקוח על מפעלים פרטיים.

ארוחת בשר בארבעה מיל. בחנות האופנה לזכר, תל-אביב, ישב צבי אריאז (לייבוביץ), 40, בעל המפעל, פיקח על מכו-רת שאריות המלאי שברשותו לנשות תל-אביב.

לפני 22 שנה, מכרה משפחת לייבוביץ-מצירין, שחיין, את בית-החרושת להלבשת נשים לייבוביץ. את רשת בתיה העירוניים, ומצויידת בעשרים וחמשה אלף לירות זהב, יצאו האב יעקב והבן צבי לארץ-ישראל, גילו את הבית בן הקומה האחת ברחוב נחלת-בנימין, וכשאו אותו ברחוב שלוש שנים קצ-רות חוללו מתפכה תאונת הלבשתן של 7000 נשות תל-אביב בת 35 אלף הנפש.

חלון ראוה גדול ומוארך התנוסס לתפארת גדוש שמלות ומעילים במיטב האופנה ה-צרפתית. נשים שעד אז היו רגילות „ללכת אל התופרת“, נהגו מן המוצאים המוכנים שהמפוארים בהם הובאו מחו"ל, קנו שמלה תמורת 295 מיל (בתקופה שכונות משי על-תה 25 מיל, זוג גרבים חצי גרוש, ושכר-חודשה של זבנית שאכלה ארוחות בשר דש-נות בארבעה מיל, היה שלוש וחצי לירות). כשנפתח, לאור זמן קצר, בית-המלאכה ה-קטן, ליד החנות, עבדו בו 20 איש. 15 מהם תפרו שמלות ומעילים עממיים, חמשה הנר-תרים מכרום בחנות, הפיקו מחזור כספים מצומצם, פתחו סניף בירושלים, מתוך הנחה שכוח הקנייה של ערבים עשירים, פקידו קונ-סוליות ועובדי הסוכנות, עולה על זה של תל-אביב. הסניף הירושלמי עזר לביסוסו של העסק, ובשנת 1935 החליט לייבוביץ, שהגיע זמנו של הקמת בית בן ארבע קומות, ש-יהיה חידוש בבנייה התל-אביבית (הבניין כו-לו הוקם על שלד-ענק של פלדה, בדומה למגרדי השחקים הניו-יורקיים). מטרת הבנין היתה לשמש חנות כל-בו בשיתוף עם חברה מצרית-יהודית. מחזור הכספים עלה פלאים עם פירסומה של החנות בקרב ערביי יפו ורמלה (יהודים מעולם לא קנו את המוצ-רים היקרים), החל יורד, עם פרוץ מאור-עות 1936, ותפוקה בשו"י 20.000 לירות ב-1935, ירדה לאפס ב-1936.

לזכר לא פיסרה את פועליה, למרות הש-פל כי „או, בתקופה הרומנטית, רצו יהודים לשמור על פניהם היפות.“ חלון הראוה המ-שיך להאיר בלילות, בתקופה שהמאורעות יס-

